

Ушкальов Володимир Васильович

Харківський національний

економічний університет

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ

Розвиток персоналу підприємств на сьогодні є одним із найвагоміших важелів, що обумовлює можливості щодо підвищення ефективності функціонування господарського механізму як на рівні підприємства, так і країни в цілому. Адже саме від рівня відповідності людських ресурсів поточним та майбутнім потребам підприємства залежать і спроможність останнього рухатися зі швидкістю, що притаманна науково-технічному прогресу, і здатність долати перешкоди, які виникають на шляху реалізації цілей підприємства.

Виходячи з концепції розгляду людини як складної кібернетичної системи, що поєднує когнітивний, емоційний та фізіологічний компоненти, слід зазначити, що зміни в стані будь-якого з них повинні бути узгоджені з іншими. Отже, управління розвитком персоналу доцільно представити як цілеспрямовану зміну комплексу характеристик працівника, що характеризують його виробничий стан та призводять до появи й розвитку нових якостей і компетентностей. Необхідність багатоаспектного забезпечення ефективності розвиваючих процесів та незадовільна розробленість питання щодо ролі психофізіологічних аспектів розвитку обумовлює актуальність аналізу впливу фізіологічних та валеологічних чинників та можливості їх використання підприємством.

Питання оптимізації виробничого стану працівника вже тривалий час досліджується науковцями в таких галузях, як ергономіка, психологія та психофізіологія праці. Зниження рівня стресу, підвищення працездатності,

оздоровлення персоналу – є актуальними та пріоритетними для багатьох сучасних підприємств [1; 2]. Вирішення цих питань дозволяє підприємству зменшити витрати, що пов'язані з тимчасовою втратою працездатності, зниженням продуктивності праці, та підвищити потенціал працівників.

Водночас, емпіричний досвід у цій сфері (організація фізкульт-паузи, раціональна організація режиму праці та відпочинку, заходи щодо підтримання фізичної форми працівників, антистресові заходи, соціально-медичне обслуговування) майже зовсім не використовується при побудові та реалізації процесів розвитку персоналу.

До ключових особливостей процесу розвитку людини слід віднести: необхідність подолання стресу, що викликаний новими вимогами; необхідність побудови психофізіологічного підґрунтя для подолання навантажень, характер яких змінюється; необхідність формування стану підвищеної концентрації уваги та розвитку рефлексії (для усвідомлення та оволодіння новою структурою діяльності). Враховуючи, що всі зазначені особливості повинні розглядатися також з позиції підвищення якості трудового життя [1], психофізіологічні інструменти мають також бути доповнені валеологічними, тобто такими, що сприяли б об'єктивному поліпшенню стану здоров'я працюючих. Оскільки розвиток персоналу не належить до разових заходів, а є постійним елементом стратегії підприємства, то актуальною є побудова системи психофізіологічного та валеологічного забезпечення процесів розвитку.

В контексті зазначених особливостей процесу розвитку персоналу слід звернути увагу принаймні на такі психофізіологічні явища, як:

підвищення продуктивності діяльності та функціональних можливостей шляхом використання практик вісцеральної терапії (Ж. Барраль, Л. Васильєва, О. Огулов [3]) ;

підвищення захисних можливостей організму, фізичної й розумової працездатності шляхом використання дихальних систем (К. Бутейко, О. Стрельникової, Ю. Вілунаса, В. Фролова [4]);

підвищення продуктивності за умови ритмічної організації діяльності (Р. Бюхер, Н. Збруєва [5; 6]);

підвищення функціональних можливостей організму за умови використання психофізичних систем тренування (гімнастика Мюллера, різні види фізичних та тілесно-орієнтованих практик).

Зазначені психофізіологічні методи корекції функціонального стану є маловитратними, не потребують значного часу для оволодіння ними та під час використання для корекції стану у виробничому процесі, можуть бути легко пристосовані до режиму праці та специфіки виробничого середовища будь-якого підприємства. Вони також не містять суттєвих медичних протипоказань для застосування і є такими, що гнучко видозмінюються в залежності від індивідуальних особливостей працівника. Їх раціональне поєднання та комплексне використання може позитивно вплинути на адаптивні можливості, а отже – сприяти основним цілям професійного розвитку.

Подальші дослідження варто спрямувати на розробку моделі вибору методів психофізіологічного супроводу процесу розвитку персоналу в залежності від ситуаційних чинників та особливостей підприємства. Також доцільно визначити граничні умови доцільності використання зазначеного комплексу методик та його оптимальну структуру складових.

Література:

1. Спивак В. А. Развивающее управление персоналом / В. А. Спивак. – СПб. : Издательский дом «Нева», 2004. – 440 с.
2. Вэттен Д. А. Развитие навыков менеджмента / Д. А. Вэттен, К. С. Камерон. – СПб. : Нева, 2004. – 670 с.

3. Барраль Ж.-П. Висцеральные манипуляции / Ж.-П. Барраль, П. Мерсьер ; ил. : Ж. Рот ; [пер. с англ. Т. Я. Бураковой]. – Иваново : Изд. МИК, 2005. – 287 с.

4. Щетинин М. Н. Дыхательная гимнастика Стрельниковой / М. Н. Щетинин. – М. : Метафора, 2007. – 128 с.

5. Збруева Н. П. Ритмическое воспитание актера : метод. пособие / Н. П. Збруева. – М. : Всерос. центр художеств. творчества учащихся и работников нач. проф. образования, 2003. – 143 с.

6. Бюхер К. Работа и ритм : рабочие песни, их происхождение, эстетическое и экономическое значение / Карл Бюхер ; пер. с нем. И. Иванова ; под ред. Д. А. Коропчевского. – Санкт-Петербург : О. Н. Попова, 1899. – 112 с.